

Η χρηματοδότηση των συστημάτων εγγύησης καταθέσεων

του **ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΚΥΡΙΑΖΙΔΗ**

Προϊσταμένου μελετών του Ταμείου Εγγύησης Καταθέσεων¹

Εισαγωγή

Στην ΕΕ, όπως και στις περισσότερες ανεπτυγμένες χώρες, η εγγύηση των καταθέσεων θεωρείται κυρίως ένα είδος προστασίας των καταναλωτών. Πτωχεύσεις τραπεζών συμβαίνουν σπανίως και οι τραπεζικές κρίσεις είναι ένα θέμα για το οποίο οι περισσότεροι, είτε έχουν διαβάσει, είτε έχουν ακούσει σε συνέδριο. Κάτω από αυτές τις συνθήκες σταθερότητας, ο ρόλος των συστημάτων εγγύησης καταθέσεων (ΣΕΚ) περιορίζεται στην καταβολή αποζημιώσεων στις σπάνιες περιπτώσεις χρεοκοπίας πιστωτικών ιδρυμάτων.

Εντούτοις, κατά τη μεγάλη οικονομική κρίση στις ΗΠΑ, τη δεκαετία του 1930, η οποία οδήγησε σε απώλεια της απαιτούμενης εμπιστοσύνης στο τραπεζικό σύστημα, γενικευμένη απόσυρση καταθέσεων και πτωχεύσεις ακόμη και υγιών τραπεζικών ιδρυμάτων, ο Ομοσπονδιακός Οργανισμός Εγγύησης Καταθέσεων που δημιουργήθη-

κε τότε, παρέχοντας εγγυήσεις για την προστασία των αποταμιευτών, αποκατέστησε τη σταθερότητα του πιστωτικού συστήματος (Dale, 1992). Στη Σουηδία, στις αρχές της δεκαετίας του 1990, οι δυσχέρειες που αντιμετώπισαν αρκετές τράπεζες προκάλεσαν σοβαρές διαταραχές στη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος οι οποίες αντιμετωπίστηκαν μεταξύ άλλων και με παροχή των αναγκαίων εγγυήσεων στους καταθέτες. Παρόμοιες εμπειρίες είχαν και αρκετές χώρες στη Λατινική Αμερική και Ασία (Calomiris, 1999 και Kim, 2002).

Συνεπώς, παρόλο που στην Ευρώπη η εγγύηση των καταθέσεων χρησιμοποιείται κυρίως για την προστασία των καταναλωτών, σε τελική ανάλυση αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της σταθερότητας του πιστωτικού συστήματος. Δεδομένου ότι υπάρχει ανάγκη ενός ΣΕΚ, η οργάνωση και χρηματοδότησή του καθίστανται από τα πλέον επίμαχα θέματα.

¹ Το άρθρο εκφράζει προσωπικές απόψεις του αρθρογράφου.

Τρόποι χρηματοδότησης των ΣΕΚ

Η Οδηγία 94/19/ΕΚ της ΕΕ «περί συστημάτων εγγύησης καταθέσεων» προώθησε σημαντικά την εναρμόνιση των εθνικών ΣΕΚ, κυρίως επιβάλλοντας ένα ελάχιστο όριο κάλυψης (20.000 ευρώ). Ωστόσο η ρύθμιση άλλων ουσιαστικών θεμάτων – όπως το μέγιστο όριο κάλυψης και η χρηματοδότηση – επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια των εθνικών αρχών (Γκόρτσος, 2000).

Στην ΕΕ, επί του παρόντος, υπάρχουν περισσότερα μοντέλα εγγύησης καταθέσεων από κράτη-μέλη, δεδομένου ότι αρκετές χώρες έχουν περισσότερα από ένα συστήματα. Τα συστήματα αυτά διαφέρουν ως προς το ανώτατο όριο κάλυψης, το σύστημα χρηματοδότησης, το ύψος των εισφορών και το επίπεδο του αποθεματικού κεφαλαίου, εάν υφίσταται. Ειδικότερα, στις περισσότερες χώρες η χρηματοδότηση βασίζεται στην είσπραξη τακτικών ετήσιων εισφορών και στη δημιουργία αποθεματικού (ex-ante χρηματοδότηση). Ωστόσο, σε ορισμένες χώρες τα αντίστοιχα συστήματα, όταν ενεργοποιηθούν, βασίζονται στη διαδικασία επιμερισμού του κόστους των αποζημιώσεων εκ των υστέρων στα συμμετέχοντα πιστωτικά ιδρύματα (ex-post ή on call χρηματοδότηση). Στον πίνακα 1 παρουσιάζονται οι τρόποι χρηματοδότησης των συστημάτων εγγύησης καταθέσεων στις χώρες της ΕΕ-15.

Η ex-ante χρηματοδότηση θεωρείται αποτελεσματικότερη διότι:

- ενισχύει την αξιοπιστία του κοινού προς το σύστημα, λόγω της διαθεσιμότητας των πόρων²,
- αυξάνει την προβλεψιμότητα των εισφορών και του κόστους,
- περιορίζει το πρόβλημα του ηθικού κινδύνου (moral hazard), δεδομένου ότι η τράπεζα που περιήλθε σε αφερεγγυότητα δεν αποφεύγει την καταβολή εισφορών,
- δεν υποχρεώνει τα πιστωτικά ιδρύματα σε αιφνίδια και μεγάλη επιβάρυνση τη δεδομένη στιγμή που παρουσιάζεται η ανάγκη ενεργοποίησης του συστήματος και
- εξομαλύνει την καταβολή εισφορών κατά τη διάρκεια των οικονομικών κύκλων, δεδομένου ότι η πιθανότητα πτώχευσης τραπεζών είναι μεγαλύτερη σε περιόδους ύφεσης της οικονομίας.

Σε αντίθετη περίπτωση αποδεικνύεται δύσκολη, για τις αρχές, η ανάκτηση του κόστους της καταβολής των αποζημιώσεων μετά την πτώχευση. Σημειώνεται ότι τα επιχειρήματα αυτά αποτελούν και τη θέση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ)³.

Από τα στοιχεία του πίνακα 1, προκύπτει ότι οι τακτικές εισφορές υπολογίζονται επί διαφορετικής βάσης. Συγκεκριμένα, σε ορισμένες χώρες υπολογίζονται ως ποσοστό

² Το 1997, στη διάρκεια της ιαπωνικής τραπεζικής κρίσης, η απώλεια της εμπιστοσύνης του κοινού προς το τραπεζικό σύστημα ενισχύθηκε μετά τη διαπίστωση ότι το ΣΕΚ ήταν μη επαρκώς χρηματοδοτούμενο για να ανταποκριθεί στις ενδεχόμενες δεσμεύσεις του.

³ Η θέση αυτή παρουσιάστηκε στις διαβουλεύσεις για την αναθεώρηση της Οδηγίας 94/19/ΕΚ της ΕΕ «περί συστημάτων εγγύησης καταθέσεων».

Πίνακας 1
Συγκριτικά στοιχεία χρηματοδότησης των ΣΕΚ στην ΕΕ-15

Χώρες	Τακτικές ετήσιες εισφορές	Έκτακτες εισφορές μετά την ενεργοποίηση
Αυστρία		Υπολογιζόμενες με βάση τις εγγυημένες καταθέσεις
Βέλγιο	0,03% των καλυπτομένων καταθέσεων	
Γαλλία	Διαφοροποιούνται κατ' έτος, υπολογίζονται επί των καλυπτομένων καταθέσεων και κατανέμονται σε κάθε τράπεζα αναλόγως των κινδύνων*	
Γερμανία	0,03% των υποχρεώσεων των τραπεζών προς τους ιδιώτες καταθέτες και κατανέμονται σε κάθε τράπεζα αναλόγως των κινδύνων*	
Δανία	0,2% των καλυπτομένων καταθέσεων που κατανέμονται σε κάθε τράπεζα κατ' αναλογία του ποσοστού των εγγυημένων καταθέσεων	
Ελλάδα	Υπολογιζόμενες επί των καλυπτομένων καταθέσεων βάσει φθίνουσας κλίμακας, της οποίας ο συντελεστής κυμαίνεται από 0,125% έως 0,0025%	
Ηνωμένο Βασίλειο		Υπολογιζόμενες με βάση τις καλυπτόμενες καταθέσεις
Ιρλανδία		Υπολογιζόμενες με βάση τις καλυπτόμενες καταθέσεις
Ισπανία	0,2% των καλυπτομένων καταθέσεων	
Ιταλία		Υπολογιζόμενες με βάση τις εγγυημένες καταθέσεις και κατανέμονται σε κάθε τράπεζα αναλόγως των κινδύνων*
Λουξεμβούργο		Υπολογιζόμενες με βάση τις εγγυημένες καταθέσεις
Ολλανδία		Υπολογιζόμενες με βάση τις εγγυημένες καταθέσεις
Πορτογαλία	0,1% του συνόλου των καλυπτομένων καταθέσεων και κατανέμονται σε κάθε τράπεζα αναλόγως των κινδύνων**	
Σουηδία	0,3% του συνόλου των εγγυημένων καταθέσεων και κατανέμονται σε κάθε τράπεζα αναλόγως των κινδύνων**	
Φινλανδία	α) ποσό ίσο με 0,05% των εγγυημένων καταθέσεων, και β) ποσό ίσο με 0,25% των εγγυημένων καταθέσεων που κατανέμεται σε κάθε τράπεζα αναλόγως των κινδύνων**	

* Οι κίνδυνοι εκτιμώνται με βάση χρηματοοικονομικούς δείκτες παρόμοιους με αυτούς των μοντέλων CAMEL.

** Οι κίνδυνοι εκτιμώνται με βάση το συντελεστή φερεγγυότητας.

Πηγή: Συστήματα εγγύησης καταθέσεων των αντίστοιχων χωρών

των καλυπτομένων καταθέσεων (όπως στην Ελλάδα) και σε άλλες ως ποσοστό των εγγυημένων καταθέσεων. Για το λόγο αυτό καθίσταται δυσχερής η σύγκριση του κόστους των ΣΕΚ για τα αντίστοιχα πιστωτικά ιδρύματα. Ωστόσο, οι διαφοροποιήσεις στην επιβάρυνση των τραπεζών είναι σημαντικές και προκύπτουν κυρίως μεταξύ της ex-ante και της ex-post χρηματοδότησης καθόσον, στην περίπτωση της τελευταίας, δεν υπάρχει ανάγκη καταβολής εισφορών, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα.

Στη Γαλλία, Σουηδία, Φινλανδία, Πορτογαλία και Ιταλία το ύψος των καταβαλλόμενων εισφορών από τα πιστωτικά ιδρύματα καθορίζεται με βάση τους αναλαμβανόμενους κινδύνους (risk-based system). Ο καθορισμός των εισφορών ανάλογα με το μέγεθος των αναλαμβανόμενων κινδύνων επιβάλλει στα πιστωτικά ιδρύματα ισχυρά κίνητρα αποτελεσματικότερης διαχείρισης των κινδύνων, δεδομένου ότι τα πιστωτικά ιδρύματα που επιλέγουν να εμπλέκονται σε υπερβολικά επικίνδυνες δραστηριότητες επιβαρύνονται με ένα επιπλέον χρηματοοικονομικό κόστος, με αποτέλεσμα να εσωτερικεύεται το κόστος των κινδύνων αυτών και να περιορίζεται ο κινδύνος που είναι εγγενής σε οποιαδήποτε παροχή εγγύησης (Avery and Berger, 1991).

Θεωρητικά, ο συσχετισμός του ύψους των εισφορών με το μέγεθος των αναλαμβανόμενων κινδύνων είναι ευρέως αποδεκτός, υπάρχουν όμως σημαντικές πρακτικές δυσκολίες στην αντικειμενική εκτίμηση και τιμολόγηση των κινδύνων. Τα οφέλη που τυχόν προκύπτουν από τη λεπτομερέστερη

εκτίμηση των κινδύνων δεν θα ξεπερνούν το κόστος διαχείρισης ενός πρακτικά περίπλοκου συστήματος. Επιπλέον, εάν ήταν δυνατόν, εκ των προτέρων, ακριβής εκτίμηση των κινδύνων, αυτοί θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν με κατάλληλο έλεγχο και εποπτεία (π.χ. τις απαραίτητες κεφαλαιακές απαιτήσεις). Ωστόσο, η υιοθέτηση συστήματος προσδιορισμού εισφορών βάσει των κινδύνων θεωρείται ότι συμβάλλει επικουρικά στην αντιμετώπιση των κινδύνων αυτών (Osterberg and Thomson, 1991 και Federal Deposit Insurance Corporation, 1992). Η θέση αυτή φαίνεται να κερδίζει έδαφος και συγκεκριμένα η Πορτογαλία, το 2001, μετακινήθηκε από σύστημα προσδιορισμού εισφορών με βάση έναν ενιαίο συντελεστή, σε σύστημα καθορισμού εισφορών με βάση τους αναλαμβανόμενους κινδύνους.

Βέλτιστο μέγεθος κεφαλαίου του ΣΕΚ

Το βέλτιστο μέγεθος κεφαλαίου αντικατοπτρίζει σε μεγάλο βαθμό τη διατήρηση της ισορροπίας ανάμεσα στον κίνδυνο που αναλαμβάνει το ΣΕΚ έναντι της δυνατότητας των τραπεζών να χρηματοδοτήσουν το σύστημα και εξαρτάται κυρίως από τις εγγυημένες καταθέσεις και την πιθανότητα πτώχευσης των τραπεζών που συμμετέχουν στο σύστημα. Το βέλτιστο μέγεθος του κεφαλαίου μπορεί να καθοριστεί βάσει ενός δείκτη της χρηματοοικονομικής θέσης των συστημάτων εγγύησης καταθέσεων, ο οποίος συγκρίνει το σύνολο των δυνητικών υποχρεώσεων (έστω και κατά προσέγγιση) του συστήματος με τους διαθέσιμους πόρους του.

Στον πίνακα 2 παρατίθενται συγκριτικά στοιχεία του βέλτιστου μεγέθους κεφαλαίου με συστήματα ex-ante χρηματοδότησης. Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι έχουν υιοθετηθεί δύο διαφορετικές προσεγγίσεις:

■ *Η προσέγγιση του Χαλαρού Στόχου* (soft target) που βασίζεται στην καταβολή εισφορών για μακρά χρονική περίοδο με σκοπό τη συσσώρευση ενός συγκεκριμένου ποσού αποθεματικού κεφαλαίου σε σχέση με τις καλυπτόμενες καταθέσεις (που χρησιμοποιούνται ως προσέγγιση του συνόλου των δυνητικών υποχρεώσεων του συστήματος).

■ *Η προσέγγιση του Άκαμπτου Στόχου* (hard target) που βασίζεται στη διατήρηση ενός συγκεκριμένου επιπέδου κεφαλαίου ως ποσοστού – ή διαστήματος ποσοστών – των δυνητικών υποχρεώσεων του συστήματος.

Επίσης από τα στοιχεία του πίνακα 2 προκύπτει ότι ένας δείκτης της τάξης του 1% έως 1,5% των διαθέσιμων πόρων επί των καλυπτομένων καταθέσεων θεωρείται αποδεκτός από αρκετές χώρες της ΕΕ.

Πίνακας 2 Βέλτιστο μέγεθος κεφαλαίου σε χώρες της ΕΕ-15 με ex-ante χρηματοδότηση	
Βέλγιο	Το κεφάλαιο που θα συσσωρευτεί με την καταβολή τακτικών εισφορών για 21 συνεχή έτη χωρίς να υπάρξει παρέμβαση του συστήματος, ποσό που ισοδυναμεί με το 0,6% των καλυπτομένων καταθέσεων.
Γαλλία	Δεν έχει υιοθετηθεί.
Γερμανία	Επίσημα δεν έχει υιοθετηθεί. Ωστόσο, το 1-1,5% των καλυπτομένων καταθέσεων θεωρείται ικανοποιητικό από τα στελέχη του φορέα.
Δανία	DKK 3,2 δισ. (431 εκατ. ευρώ) που ισοδυναμεί με το 3% των καλυπτομένων καταθέσεων.
Ελλάδα	Ο Νόμος προβλέπει εύλογη σχέση μεταξύ των καλυπτομένων καταθέσεων και των διαθέσιμων του ΤΕΚ.
Ισπανία	1% των καλυπτομένων καταθέσεων.
Πορτογαλία	Επίσημα δεν έχει υιοθετηθεί. Ωστόσο, το 1-1,5% των καλυπτομένων καταθέσεων θεωρείται ικανοποιητικό από τα στελέχη του φορέα.
Σουηδία	2,5% των εγγυημένων καταθέσεων. Εάν το κεφάλαιο ξεπεράσει το επίπεδο αυτό, οι εισφορές μειώνονται από 0,3% στο 0,1% των εγγυημένων καταθέσεων.
Φινλανδία	10% των εγγυημένων καταθέσεων. Εάν το κεφάλαιο ξεπεράσει το 2% των εγγυημένων καταθέσεων, οι εισφορές μειώνονται στο 1/3.
<i>Πηγή: Συστήματα εγγύησης καταθέσεων των αντίστοιχων χωρών</i>	

Η διασυνοριακή διάσταση της χρηματοδότησης των ΣΕΚ

Έως τώρα οι ευρωπαϊκές τράπεζες διεξάγουν διασυνοριακές τραπεζικές εργασίες λιανικής σχεδόν αποκλειστικά μέσω θυγατρικών αντί υποκαταστημάτων. Στις λίγες και ήσσονος σημασίας περιπτώσεις διεξαγωγής διασυνοριακών τραπεζικών εργασιών λιανικής μέσω υποκαταστημάτων, οι διαφορές του επιπέδου κάλυψης αντιμετωπίζονται από τη δυνατότητα της «συμπληρωματικής συμμετοχής στο σύστημα της χώρας υποδοχής» (topping-up). Εντούτοις, καθώς οι διασυνοριακές τραπεζικές εργασίες λιανικής αναπτύσσονται σταδιακά, η εγγύηση καταθέσεων απέκτησε πρόσφατα πρόσθετο ενδιαφέρον για διαφορετικούς λόγους.

Από την πλευρά του τραπεζικού τομέα και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η εγγύηση καταθέσεων, όπως εφαρμόζεται σήμερα από τα κράτη-μέλη (όσον αφορά τα επίπεδα εγγύησης καταθέσεων και το κόστος χρηματοδότησης των συστημάτων), μπορεί να αποτελέσει ένα εν δυνάμει εμπόδιο στην περαιτέρω ενοποίηση των χρηματοπιστωτικών αγορών και παράγοντα καταστράτηγησης των ισότιμων όρων ανταγωνισμού. Διαφορετικά συστήματα χρηματοδότησης και επίπεδα εισφορών δημιουργούν συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού μεταξύ ανταγωνιστριών τραπεζών. Η αρχή του topping-up λειτουργεί μονόπλευρα: επιτρέπει σε μια τράπεζα, με έδρα κάποια χώρα της ΕΕ, όταν εισέρχεται σε άλλη χώρα της ΕΕ να προσφέρει επίπεδο εγγύησης ίσο με αυτό που προσφέρουν οι τράπεζες της χώρας υποδοχής. Ωστόσο, όταν η εν λόγω τράπεζα απολαμβάνει ένα υψηλότερο επίπε-

δο κάλυψης ή χαμηλότερο επίπεδο εισφορών στο σύστημα της χώρας καταγωγής της, δεν υπάρχει τρόπος για τις τράπεζες της χώρας υποδοχής να αντισταθμίσουν τους άνισους όρους ανταγωνισμού που δημιουργούνται. Συνεπώς υποστηριζόμενες από «γενναιόδωρα» ή «φθηνά» ΣΕΚ των χωρών προέλευσής τους, κάποιες τράπεζες απολαμβάνουν ένα σαφές πλεονέκτημα για να επεκταθούν σε άλλες χώρες της ΕΕ.

Επιπλέον κάποιες τράπεζες διαμορφώνουν τη στρατηγική επέκτασης σε άλλες χώρες της ΕΕ με βάση το κόστος συμμετοχής τους στα αντίστοιχα συστήματα. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της Nordea (Σουηδία) που μετέτρεψε τις θυγατρικές της στις υπόλοιπες σκανδιναβικές χώρες σε υποκαταστήματα για να απολαμβάνει τα πλεονεκτήματα του σουηδικού συστήματος. Επίσης γερμανικές τράπεζες τείνουν να επεκτείνονται στην Ιταλία μέσω θυγατρικών – αντί υποκαταστημάτων – μεταξύ άλλων και λόγω του φθηνότερου ιταλικού συστήματος. Στην περίπτωση αυτή, η διαφοροποίηση των συστημάτων χρηματοδότησης αποθαρρύνει τη διασυνοριακή επέκταση μέσω υποκαταστημάτων και (δεδομένου ότι τα υποκαταστήματα είναι ο αποτελεσματικότερος τρόπος διασυνοριακής επέκτασης των εργασιών λιανικής) δημιουργεί ένα πρόσθετο εμπόδιο στη διασυνοριακή ενοποίηση.

Στα πλαίσια αυτά η χρηματοδότηση των ΣΕΚ αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα θέματα που αφορούν την αναθεώρηση της Οδηγίας που επιχειρεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ωστόσο, η σημασία των ισότιμων όρων ανταγωνισμού των ΣΕΚ δεν πρέπει να υπερεκτιμηθεί.

Ενώ θεωρητικά μπορεί να είναι σημαντική, πρακτικά και σε σχέση, για παράδειγμα, με τις διαφορές των εθνικών κανόνων κεφαλαιακής επάρκειας, είναι μικρότερης σημασίας.

Η προοπτική της εγγύησης καταθέσεων από την πλευρά των εθνικών αρχών και των κεντρικών τραπεζών είναι διαφορετική και εστιάζεται στον επιμερισμό της επιβάρυνσης μεταξύ των χωρών προέλευσης και των χωρών υποδοχής. Ποιες είναι οι επιπτώσεις για μία χώρα να εγγυάται σημαντικά ποσά καταθέσεων σε άλλη χώρα; Μπορεί να αποδειχθεί πολιτικά δύσκολο το εγχείρημα της καταβολής αποζημιώσεων από μια χώρα σε άλλη μετά από πτώχευση μεγάλης τράπεζας. Επίσης θα μπορούσε να αμφισβητηθεί εάν μετά από χρεοκοπία μεγάλης τράπεζας οι αρχές της χώρας υποδοχής απλώς παραπέμπουν τους καταθέτες στις αρχές της χώρας προέλευσης χωρίς να αναλάβουν καμία ευθύνη. Τέλος θα υπάρχει πάντα η αμφιβολία κατά πόσο ένα κράτος-μέλος έχει τη δυ-

νατότητα να διαχειριστεί μόνο του την αφερεγγυότητα μιας μεγάλης τράπεζας που λειτουργεί διασυνοριακά.

Συμπέρασμα

Η υιοθέτηση συστήματος χρηματοδότησης με βάση τους κινδύνους από όλες τις χώρες της ΕΕ μπορεί να λύσει αρκετά από τα παραπάνω προβλήματα. Θα υπάρξει ακόμη η ανάγκη για *topping-up*, αλλά τουλάχιστον οι τράπεζες που καλύπτονται από πιο γενναϊδωρα συστήματα θα καταβάλλουν υψηλότερες εισφορές. Η καταστρατήγηση των ισότιμων όρων ανταγωνισμού θα περιοριστεί. Η εύλογη αμφιβολία όσον αφορά τη δυνατότητα μιας μικρής χώρας να διαχειριστεί τη χρεοκοπία μιας μεγάλης διασυνοριακής τράπεζας θα υφίσταται, αλλά τουλάχιστον οι αρχές της χώρας αυτής θα έχουν επίγνωση των υποχρεώσεων που αναλαμβάνουν και θα αποζημιώνονται για το αναμενόμενο κόστος.

Βιβλιογραφία

- Γκόρτσος, Χ., (2000), Το Ελληνικό Σύστημα Εγγύησης Καταθέσεων, (β' έκδοση) Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή.
- Avery, R., and Berger, A., (1991) 'Risk Based Capital and Deposit Insurance Reform', *Journal of Banking and Finance*, Vol.15, September, p.p. 847-874.
- Calomiris C., (1999), The Postmodern Bank Safety Net: Lessons from Developed and Developing Countries, American Enterprise Institute.
- Dale R., (1992), International Banking Regulation: The Great Banking Experiment, Blackwell Finance, Oxford.
- Davies, Sally, and McManus, Douglas, 'The effects of closure policies on bank risk-taking', *Journal of Banking and Finance*, 15(1991), p.p. 917-938.
- Federal Deposit Insurance Corporation, (1992), 'Assessments: Final Rule', 57 Federal Register 45, (October 1).
- Kim, C., (2002), The Financial Crisis and Beyond, Korea Deposit Insurance Corporation.
- Osterberg, W., and Thomson, J., (1991) 'The Effect of Subordinated Debt and Surety Bonds on the Cost of Capital for Banks and the Value of Federal Deposit Insurance', *Journal of Banking and Finance*, 15, p.p. 939-953.